

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 „
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 „
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadását
 vagy megőrzését nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Feminizmus és anyaság.

Irta: gróf Vay Gáborné.

Néhány év előtt egy mozgalom indult meg a nők között, melyet bátran »női szervezkedésnek« nevezhetni Szándékosan kerülöm a »feminizmus« szót, mert alatta egészen mást képzelek és úgy vélem, hogy e szót a nők szervezkedésének tagjai egyszerűen bitorolják.

E mozgalomnak hívei beutazzák jóformán az egész világot, felkeresik az összes országokat, hogy híveket szerezzenek és híveket toborozzanak eszméjük propagálása végett, nem riadva vissza fáradságtól, kellemetlenségtől, sőt nehézségtől sem, pedig gyakran olyan elvekért szállnak sikra, amelyek nemcsak a szó szoros értelmében véve igazságtalanok, hanem egyszersmind minden nőiességtől mentek.

Jogokat akarnak az asszonyok számára kivívni, holott elfelejtik, hogy a teremtor erő éppen őket tüntette ki legcsodásabb hatalmával, mert jogot és erőt adott nekik arra, hogy új életet teremtsenek, nemzedékeket és nemzeteket alapítsanak.

Kell-e ennél fényesebb jog, kell-e ennél szebb hivatás? Melyik igazi nő mondhatja magáról, hogy a férfiak bármely jogával cserélne?

Nem a szavazati jog, nem a meddőség, nem a birói süveg és nem a bonctani kés emeli az asszony értékét, hanem az anyaság!

Legyen anyja saját gyermekeinek, legyen anyja a szenvedő emberiségnek; legyen anyja az elhagyottoknak, a nyomorékoknak és elzüllötteknek.

Ha azt érzik a mai korban a nők, hogy családi kötelességeiken kívül, marad nekik annyi fölösleges idejük, hogy a nyilvános pályára léphetnek — úgy ám tegyék meg!

Lépjenek a közpályára — de foglalkozzanak a legégetőbb szociális kérdéssel — a gyermekmentéssel!

Keressék és kutassák ki — hol találnak nyomorék, elzüllött összekiszott, bűnbosodott, testileg-lelkileg megmetyelizedt és elkényszeredett gyermekeket; emeljék ki őket a sárból, a porból, a metelyből és a bűnből, adják őket vissza az életnek, az emberiségnek — hazának!

Ezer és ezer számra csoportosulnak és egyesülnek az ugynevezett sufragettek — akik megostromolják a parlamenteket és a miniszteriumok hivatalait — csupán azért, mert egy önző eszme meglévesztette és eltérítette őket női voltuk igazi hivatásától és e dőre ábrándok után vakon rohanva, elveszítik maguk alatt a talajt és összezavarják a célt az iránynyal, a jogot a boldogulással — az alanyt az állítmánynyal. Olyan világfelfogásokat állítanak fel, melyekért küzdeni káros és küzdeni kár!

Csupán az önérdék és hatalmi vágy szól az ő kivánságuk mellett, az egyszerű kötelesség érzetét és a keresetlen,

de szerény női hivatást mellőzik, kicsinylik és keveslik.

Elfelejtik, vagy nem akarnak törődni azzal, hogy elveikkel a társadalmak egyensúlyát gyökeresen megbolygatják és nem érzik, nem látják a teendőket azt az óriási halmazát, mely az állami és társadalmi, gazdasági és erkölcsi téren — általuk is megoldásra vár.

Pedig, ha a nők szervezete csupán a változott életviszonyoktól várja anyagi és szellemi függetlenségét, úgy várja be legalább, míg az individuális államtól a szociális állam felé — való átmenet megtörtént!

A mai korban nem a nők egyenjogultsága a legsürgősebb és legégetőbb szociális átalakulás egyike, hanem a gyermekmentés, mert az erkölcstelenség ezen darázs-fészkeiből kinőtt, száználmas gyermek alakoktól széles e hazában hemzsegnek az utcák, a terek és a falvak. Pedig — Róma dicsőségének és hatalmának telőpontjáról akkor zuhant alá, midőn gyermekei lelkében a legdurvább és legnagyobb fokú erkölcstelenség ülté diadalát és vigyázzunk, mert a történelem gyakran ismétli önmagát!

Tagadom, hogy a nőnek egyenjogultsága meg nem áll a férfié mellett; hiszen ez csupán fenntartója annak, amit az asszony teremt!

Tagadom, hogy a nőnek nincs joga a méltatlanság és kizsákmányolás ellen való védekezésre, mert a kulturáramokban a nemre való tekintet nélkül — egyformán

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A váltóór esete.

Irta: P. K. Rosegger.

Törvényt ütök . . .

A vádlottak padján Bernhárd vasuti váltóór ült; megengedték, hogy leülhessen, mert a tauuk kihallgatása, a vád- és védbeszéd hosszú ideig tartott. A hallgatóság sorai megritkultak; úgy hirtelt, hogy a mai napon nem kerül sor az ítéletre. Az esküdtek is már türelmetlenül nézegették órájukat, mikor az elnök így szólt:

— Stelling Bernhárd! Most magán a sor; mit mondhat még mentségül?

Az érdeklődés újból felébredt — a teremben levők feszülten figyelték a következőket. De a vádlott halkán, elfogultan ügyetlenül beszélt. Hol is tanulhatta volna a beszédet, amivel ilyen borzalmasan komoly ügyet, kifejezésre juttathatott volna. Az elnök jóakaró bátorító hangon félbeszakította a vádlott rohamos hebegését:

— Ne siessen! Van elég ideje! Türelemmel hallgatjuk! Ugy beszéljen, mintha régi ismerőse volnék, mondjon el mindent, úgy, amint történt. Nem kíván valami frissítőt?

— Szépen megköszönöm, — nem — da-dogta a vádlott. — A biró jószágos szavai, úgy látszik mélyen megrendítették.

— Sok, nagyon sok mondani valóm volna! Mert kemény sor ez, tekintetes törvényszék nagyon nehéz sor. Ami megessett, azt a tekintetes urak már ugys tudják, amit még mondhatnék, az ugys hiszem semmit se lendítené már a bajomon.

— Csak mondja el, ami a szívet nyomja! A vádlott elhallgatott; tanáestalanul állott; nem tudta, hol és hogyan kezdje mondkáját.

— Maga azelőtt a szüleinél volt Rettenbachban? — kérdezte a biró, mintegy segítségére sietve.

— Nem . . . azaz mégis! Régen nem jártam már haza . . . A katonasorom óta . . . már amióta besoroztak.

— Tehát huszonegy éves kora óta nem volt otthon?

— Mikor elvittek, szegény anyókéim majd kisírta a szemét — kezdte a vádlott kissé bizalmasabban. — Édes apám pedig azt mondta: ezer gonddal, tömérdek bánattal felneveljük, azután elszakítják tőlünk! Én meg azt mondtam: Ne bánkódjanak utánam; három esztendő nem nagy idő; ha letelik a sorom, megint haza jövök. »Sohse jössz, sohse látlak többet!« zokogta szegény anyám, Virágos keszkenőjébe törülgette sűrű könnyeit, mindig csak azt hajtogatta: »Sohse látlak többet!«

— No, de mégis csak szerencsésen hazakerült a katonaságtól?

A vádlott megcsóválta fejét.

— Haza? Soha! Sokat láttam, sokat éltem a világban, valamicskét tanultam is, azt gondoltam tehát, most már nem kell paraszti sorba menni. Otthon ugys nyakig ülnek az adósságban, aztán az a Rettenbach is olyan szigorú, szomorú vidék. Talán könnyebben megélnék, ha a vasutoz bejárnék. Aztán . . . aztán . . . kérem alásan, jobban szeretném, ha arról már nem kellene többet beszélnem . . .

— Tehát lemond a szólás jogáról?

— Nem tudom . . . talán örösb lenne . . . — így szólt, mielőtt rétváza nézett véddőjére, aki biztatón intgetett neki.

A vádlott félénken előrelépett, az esküdtek föléikhez emelték tenyerüket, hogy jobban megerthessék.

— Azt izente az apám, csak menjek haza. Ő már kívánt a munkából, nem bírja az ekét, cselédeket nem tarthat, a dolog meg nehéz! . . . Jomóddal nem biztatnak, de majd csak megélek közöttük. Én erre azt üzentem: minden ember tudja a maga baját, mindenki, a maga javát keresi. A paraszti sor már nem nagyon biztató, — mindenütt jobb talán: mint a mezei munkánál. Adják el a portát. Én megfolyamodtam a vasuti szolgálatot, amit meg is kaptam.

— Mennyi ideig volt vasuti őr?

— Meg van már az írásokba, tekintetes

védik ma már minden polgárnak a jogos egyértékűségét — és végre tagadom és elvetem a női szervezkedés apostolainak azt az állítását, hogy a nő rabszolga!

Lehet, hogy rabszolgája saját magának, a szenvedélyeinek, az idegeinek, a korlátoltságának, az önzésének, a kényelmének és a hiúságának, de nem rabszolgája ma már, sem az államoknak, sem az egyháznak, sem a társadalomnak.

Ellenben elismerem, hogy egymásután dőlnek le a gátok az egyes osztályok, rendek és fok között és ez talán jól van így; azonban adja a Gondviselés, hogy a nem választófala, örökre megmaradjon teljes épségében és teljes érintetlenségében.

Csakis ezen természetszerű dualismus alapján állhatjuk meg helyünket — a női érték egész méltóságában,

Küzdjön a nő és küzdjön a férfi de egymás mellett és nem egymás ellen. Utóbbi a lét fenntartásáért mint eddig, a nő pedig akár egyenkint, akár testületileg küzdjön a gyermekéért. Saját gyermekéért, felebarátja gyermekéért — hazája gyermekéért.

Vivjon ki neki jogot, igazságot, egyenlőséget, megélhetést, becsületet, tisztességet és kenyeret.

A létért való küzdelem, ezután sem a nők jogegyenlősége körül forogjon, hanem a feminizmus maradjon meg, saját keretén belül és foglalkozzék azon reformok megoldásával, amelyeket a gyermek törvényes, méltányos, szociális és humánus jogai megkövetelnek.

A bankbizottság ülése. A bankbizottság tegnap 4 és 5 óra között tartott ülést, azonban meg kellett a tanácskozásokat szakítani. Ma a szakreferensek ülésének s a bizottsági tagok ismét csak holnap jönnek össze. — Általános az a meggyőződés, hogy a kartellbankból nem lesz semmi. A képviselőház tagjai erősen bíznak az állóbank megvalósításában.

biró ur! Őt esztendeig a neuhofi vonalon; azután váltóór lettem Balzingban; ott két esztendőt és két hónapot töltöttem.

— És a szülői?

— Edes anyám egyszer felkerekedett. De mert nem tudott aludni a szobámban, aztán meg a nehéz szolgálatot is látta, azt mondta: »Ugyan fiam, hogy bírod ezt elviselni? Ez a sok álmatlanság, ez a nagy teletöltség! Hej, de sokszor eszembe utott azóta, edes anyám szava: »Otthon szárazorta könnyebb volna az életed; éjszaka pihelhettél!« — »Édes anyám, — azt mondtam neki, — az ember lassacskán mindent meg tud szokni; itt mégis csak szababban az élet, mint otthon a parasztmunkánál.« — »Ha kedved telik benne, edes fiam, én nem akarom megkötni a szerencsédet. Csak spórolj, hogy valamicskét félre is tehess.« — Azt mondtam erre, hogy hát nyugdíjra is számíthatok valamikor. Mikor el akart menni, szétnézett a szobámban, azután azt mondta: »Itt még többen is elhelyezkedhetnének! Ha az Isten rosszabbra fordítja sorsunkat, kihurcolkodunk ide hozzád.« — Mikor aztán edes anyám elment, olyan üres lett a ház, olyan árvának tudtam magamat . . . ugy sugta valami: Miért nem megy haza, te rossz ember . . .

— Akkoriban tehát még nőtelen volt?

— Nemsokára megbázasodtam, hogy a viskóm egy kicsit barátságosabb, népesebb le-

A politikai válság.

Ma kezdődtek Bécsben a két kormány közt a bankügyben a döntő tárgyalások, melyeknek következménye minden valószínűség szerint a magyar kormány lemondása lesz, nyomában többszörös válsággal, mely úgy a koalíciót, mint a függetlenségi pártot fenyegeti.

Reméljük, hogy e nehéz helyzetből ha nem is haza vala nagy nemzeti vívmányt, de megmentik legalább az ország legfőbb érdekét a békét, amely, bár áldozatok árán is, biztosítja a további fejlődést.

A politikai helyzetről szóló újabb hírek a következők:

Minisztertanács.

Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter lakásán vasárnap délelőtt tíz órakor Wekerle Sándor elnök elnöklésével minisztertanács volt, amelyen a kultuszminiszteren kívül a kabinet valamennyi tagja részt vett. Helyette Tóth János államtitkár vett részt a tanácskozáson. A minisztertanács után a kabinet tagjai mintegy háromnegyed órán át együtt maradtak. A minisztertanács, az aktuális politikai kérdésekkel foglalkoztak.

Miniszterek utazása.

Wekerle Sándor miniszterelnök, Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter és Sztéryi József államtitkár, mint a »Magyar Tudósító« jelel, ma délután az öt óra öt perckor induló rendes gyorsvonattal Pally Sándor dr, Tormay Géza dr és Bárczy István dr titkárok kíséretében Bécsbe utaztak. A miniszterek és az államtitkár este tíz órakor érkeztek meg a bécsi Staatsbahnhofra, ahonnan kíséretükkel egyenesen a Magyarházba hajtottak. Ugyancsak Bécsbe utazik ma Apponyi Albert gróf is Eberhardról.

A tárgyalások megkezdése.

A két kormánynak a bankkérdésben való tárgyalásai ma délután kezdődnek. A tanácskozásokat Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter gyengélkedése miatt a magyar minisztérium bankgassei épületének földszinti helyiségeiben fogják folytatni. Az első tanácskozás

gyen. Nem sokat segített rajtam, mert mindég bántott, hogy öreg szüleimet magukra hagytam. Néha pénzt is akartam nekik küldeni, de a jó szándék mindég abban maradt, mert rám nehezedett az élet, mikor egymásután rám szaporodott az Isten áldása. Mikor aztán a posta meghozta a hírt, hogy apám, anyám egymásután elhaltak, úgy megfogta valami a szívemet: Rosszul tetted, hogy magukra hagytad őket; a házat el kellett adni az adósságok miatt . . . A vasutnál is olyan nagyon nehéz előbbre jutni . . . Aztán a szolgálat se szerezett valami különös örömet és a mihez az embernek kedve nincs, ahhoz szerencséje sincs.

— Bennünket leginkább érdekelné, ha elmondaná részletesen, mi történt azon a napon, mikor a baleset bekövetkezett. Mondjon el mindent, amit tett, sőt azt is, amire gondolt.

— Tekintetes biró uram! — hebegte kezét tördelve a vádlott. — Ha én tudnám, hogy mi történt? Minden — de minden úgy elmosódott az eszemből! . . .

— Lehetséges! Hiszen ébren volt! — szakította meg a védő.

— Nem aludtam, mert éjtéli tizenkét óra óta szolgálatot tettem! . . .

— Tehát este fényolckor, mikor a szerencsétlenség történt, már tizenkilenc és fél óráig, szakadatlanul szolgálatban állott?

— Igen, most már emlékszem. A Gärtner

ma későn délután lesz, minthogy a magyar kormány itt időző tagjai részt vesznek Prauger József, az Osztrák-magyar bank vezértitkára szerencsétlenül járt fiának temetésén.

Az eddigi rendelkezések szerint a magyar miniszterek aligha utazhatnak el szerda este előtt.

Szell Kálmán miniszterelnöksége.

A *Déli Ujság* ma reggel megjelent száma azzal a szenzációval lép meg, hogy Szell Kálmán veszi kezébe a kibontakozás ügyét és mint a korona megbízottja, közvetlenül a Wekerle-kormány lemondása után megkezdte a tárgyalásokat a koalícióban egyesült és a koalíció kivül lévő pártokkal. A megbízatás még nem befejezett tény. De a szándék meg van. Még pedig azon az okon, mert az uralkodó elhatározott szándéka, hogy a választói törvényjavaslatot letárgyalatja s alkalmat ad, hogy választások után szerveztessék egységes kormánytöbbség. Ez a terv a Khuen Héderváry gróf terve, ki erre vonatkozó memorandumát emlékezetes fogadtatása alkalmával terjesztette az uralkodó elé. A Wekerle-kormány e terv végrehajtására Szell Kálmánt találta a legalkalmasibbnak, aki a kormány tagjaival együtt állandóan Bécsben tartózkodik, hogy ott az osztrák kormányval folytatott tárgyalások végét bevárja.

A szultán lemondott.

A török forradalom

A török forradalom tegnap olyan helyzetet teremtett Törökországban, amire egyáltalán nem számítottak. Ep úgy mint a balkáni bonyodalomban, úgy itt is a tizenkettedik órában következett be ez az óriási fordulat. A szultán lemondott. Ez a lemondás nem lépi meg a diplomáciát mert a forradalom kitörésekor már meg voltak számlálva a szultán napjai. Az új-törökök már korábban követelték a szultán eltávolítását, míg tegnap ez a kívánságuk teljesült.

elment a huga lakodalmára; hát elvégzem az ő dolgot is, — miért ne végezném? . . .

— Ki az a Gärtner?

— Hát a másik állomásí ő.

— Szabály szerint mikor kellett volna magát felváltani? — kérdezte az ügyész.

— Déli tizenkét órakor! . . .

— Tehát déltől estig önként teljesített szolgálatot? . . .

— Igen, mert a cimborám megkért, hogy helyettesítsem.

— És nem érzett még akkor semmi kimerülést? — kérdezte az elnök.

— Gondoltam, majd csak kibirom; hisz néha husz óráig is állottam egyfolytában szolgálatban. Egy kicsit zavaros volt ugyan a fejem, mert előtte már néhány napig nem tudtam jóízűn aludni.

— Miért nem tudott megelőzőleg aludni?

— A gyerekek miatt; rámbetegedtek, örökhelyben feküdték; szegény anyjuk már egészen agyondolgozta magát, — ez ember ilyenkor te ke! — aztán segít, amit tud.

— Akkor mégis könnyelműség volt Gärtner helyettesítésére vállalkozni.

— Istenem! A huga lakodalmára ment, — ilyesmi nem esik meg mindennap.

— Az egész napon át a pályaudvaron tartózkodott?

(Vége kiv.)

A török helyzetről tudósításaink a következők:

Utban Konstantinápoly felé.

Szaloniki, április 19. Májig innen és Serresből öt katonavonat indult el Muragliba. Ma hat üteg gyorstüzelő ágyút tettek vonatra. Határozottan állítják, hogy a harmadik hadtest, 15 zászlóaljból, egy önkéntes zászlóaljból, egy mitrailleur-századból, két eskadron lovasságból és egy hegytüzér ütegből áll. Hírlik, hogy a második hadtest is csatlakozni fog a menethez.

Törökök és keresztények

Konstantinápoly, április 19. Szófiában annak a félelemnek adtak kifejezést, hogy Macedóniában keresztény mészárlás tör ki, ez azonban teljesen alaptalan. A legutóbbi jelentések éppen ellenkezőleg azt mondják, hogy a bolgárok Szalonikiben és több más helységben az ifjútörökökkel barátkoznak és résztvesznek az önkéntes zászlóaljok alakításában. A görögök tartózkodólag viselkednek.

Konstantinápoly, április 19. Az egész főváros az alatt a benyomás alatt van, hogy a legkomolyabb események fognak bekövetkezni s mindenki a leglázasabb feszültséggel nézi a Szaloniki csapatok előnyomulását. Általános az a vélemény, hogy a Szaloniki tiszteknek az a céljuk, hogy a szultán palotáját elpusztítsák.

A szultán sorsa.

Konstantinápoly, április 19. Az új-török bizottság követeli a szultán elmozdítását és Jusszuf Irredin hercegnek császárrá való kikiáltását.

Üszküb, április 19. A szultán sorsa meg van pecsételve. Az új-törökök győzni fognak.

Legújabb.

A szultán lemondott.

Konstantinápoly, április 19. A török szultán ma délelőtt lemondott. A szultán lemondását nem önkényüleg tette, hanem kényszerítették rá. — A szultán öccse Resad javára mondott le. Szalonikiben óriási a lelkesülés, a nép üjongva járja be az utcákat és élteti az új szultánt.

Konstantinápoly, április 19. A török szultán lemondásának oka ismeretlen. Nem lehet tudni a részleteket, melyekkel a lemondásra kényszerítették. A nép mindenütt üjong és tüntet az új szultán mellett.

Popovics eskütétele. Wekerle miniszterelnök délelőtt tíz órakor hajtatott a Burgba és Bilinski osztrák miniszterelnökkel együtt asszisztál Popovics Sándornak, az ujonnan kinevezett bankormányzó eskütételénél. Tizenegy órakor a miniszterelnök Bienerth bárót keresi fel, hogy a banktárgyalás megindításáról megegyezzenek.

A B. M. K. E. közgyűlése.

A *Biharmegyei Magyar Közművelődési Egyesület* vasárnap délelőtt tartotta meg az évi közgyűlést a városháza nagytermében. *Glac* Antal főispán az egyesület elnöke a következő beszéddel nyitotta meg a közgyűlést:

A múlt év december 20-án tartott közgyűlésünk óta, midőn részbeni megalakulásunkat vittük keresztül, jóformán csak a megalakítás munkájával és sajnos igen nagy közönyt kellett küzdenünk.

Mindazok, kik ügyünk iránt érdeklődtek, sorainkba állottak s azoknak, akik ma itt megjelentek, hálás köszönetet mondok, azokat pedig, kik még tartózkodnak, vagy közönyösek, kérve kérem a szent ügy érdekében, hogy jöjjenek közeink, támogassanak, *mi a népnek kulturát és kenyeret akarunk adni*, hisz törekvésünk a nemzeti haladás, fejlődés, szeretett Magyar hazánk érdekében van.

Mult közgyűlésünk megbízása szerint alapszabályainkat jóváhagyás céljából felterjesztettük a helyügyminiszterhez. A jóváhagyás még nem érkezett le, de alapszabályaink ellen kifogás nem téve a törvényes határidőben, működésünket megengedettek, törvényesnek tekinthetjük.

Ugyancsak a mult közgyűlés bizottságot küldött ki, hogy a *Biharmegyei népnevelési* együlettel a két egylet egybeolvadását tárgyaljuk és lehetőleg létesítsük. A két egylet kiküldött bizottsága elnökletem alatt tárgyal, de sajnos az egyesülés nem jöhetett létre. Kérem Önöket, hogy ne kívánják a sikertelenség okát elmondani, mert az magyar lelkemnek végzetlen nehezére esnék.

Hiszen hogy a Népnevelési egylet multjához híven ezentul is áldatosan fog működni kijelölt és követett irányában, mi pedig dolgozunk ne csak a népnevelés terén, de programunk minden irányában, a népnevelés, népjóléti, ipar, kereskedelem és művészeti ágakban, hogy *Hazánk* javára haladásunk kitűzött célunk felé.

Együletünk működését kétségbe vonták azért, mert együletünk címében, munkánk és törekvéseinkben nyíltan hirdettük magyar voltunkat s ez által szerintük sértve érezhetik magukat nemzetiségi testvéreink. Meggyőződésünkre szerint ezt román ajku, de hazafias magyar érzelmi testvéreinkről nem hiszem, mert azok is tudják, érzik, de mindenesetre fogják tudni és érezni, hogy mi nem nyelvük és hitük ellen akarunk küzdeni, hanem mint a Magyar haza fiai, magyarságunk nyílt hirdetése mellett törvényeink és őseinkhez híven arra törekszünk, hogy itt a Hazában mindenki lehetőleg boldogságot, megelégedést találjon, hogy működésünkért, bár anyanyelvén, de a Magyarok Istenének adjon hálat.

Mivel így gondolkozom és bizonyára önök is mindannyian így gondolkoznak, a téves feltevések és gyanúkkal szemben szükségét látom innen kijelenteni, hogy kapuinkat és szíveinket nem zárjuk be a nemzetiségek előtt, hanem örömmel üdvözljük, ha ők is csatlakoznak hozzánk és együtt, egymást megértve és becsülve működhetünk az őket is megillető, az ő tulajdonukat is képező magyar nemzeti lobogó alatt, Magyar hazánk minden fia szellemi és anyagi érdekében.

Amidőn a megjelenteket szívem mélyéből üdvözlöm, amidőn újból felkérem Biharmegye és Nagyváradi város minden hazafiasan érző és gondolkodó polgárát, hogy csatlakozzanak hozzánk és munkánkhoz, a mai napra egybehívott közgyűlést ezennel megnyitom.

A főispán beszéde után *Tyll* János egyesületi titkár terjesztette elő jelentését, melyben az egyesület eddigi működéséről, a tag és alapítvány gyűjtéséről számolt be. Jelentése végén a népjóléti osztály programjából vett ki két pontot, mely legalkalmasabb a népjólét előmozdítására. Az egyik pont a különböző iparágak meghonosítása volt. A másik a gabonarakományok felállítására, mely a kisgazdák jólétét lesz hivatva előmozdítani. A program megvaló-

sítása igen nagy összegeket igényel, azonban ezt a földművelésügyi és a kereskedelmi miniszter fogják az egyesület rendelkezésére bocsátani.

A titkári jelentés után a 100 tagú igazgatóságot választotta meg a közgyűlés. Majd a szakosztályokat alapították meg s ennek megtörténte után a szakosztályok elnökeit választották meg. A választás eredménye a következő: népjóléti osztályelnök: *Fetser* Antal, ipari: *Moskovits* Miklós dr, kereskedelmi: *Rimanóczy* Kálmán, művészeti: *Mesey* Minály, népnevelési: *Vasady* Lajos, pénzügyi: *Lukách* Géza, gazdasági: *Balázsovits* Jenő.

A választások után kisebb ügyek kerültek tárgyalás alá. A közgyűlésnek 1 órakor lett vége.

Vakondok munka.

A vakondoknak az a természete, hogy mikor tavasszal az élet serkedni kezd, elkezd rognálni, turkálni sőtét lyukában. A napvilágra egykönnyen ki nem jön, csak a tavaszi hajtás gyöngye gyökereit öli. Vakarhatja aztán a gazda a fejebuját és lesheti kapájával a gonosz ellenséget, jó szimatja van, elő nem jön.

A magyar katolicizmus is éledni kezdett. Kath. nagygyűlések, Népszövetség, Sajtóegyesület, Katolikus körök, patronázatok, stb. mind-megannyi tavaszi hajtás. De a közélet, a társadalom vakondokjai megéreztek az ébredést, a tavaszi életet. Itt is, ott is turkálni kezdtek. Megijedtek a »klerikális« sajtó fellendülésétől; egyetlen szóra megszavaztak egy hatalmas sajtóalapítást és most készülnek a 18. lapjuk megindítására, amint arról az »Eötvös« páholy jelentése szól.

Most legújabbban pedig a budapesti »Comenius« páholy átiratot intézett a *nagyváradi »László király«* páholyhoz a szekularizáció érdekében. És ápr. 3-án este fél 8 órakor új munkára gyűltek össze »Nagyváradi keleten«. A titkos kalapácsolásból még eddig nem jutott a világosságra semmi. De hogy nagyon sötétnek kellett lenni, mutatja a »László király« meghívója. A nagygyűlésre a magyarországi összes páholyok megváltak hívva. A meghívó összes páholyok megváltak hiva. A meghívó következő szavai eléggé mutatják, mennyire neki gyűrűztek a malterkanalások a vakondok munkának: »Azt hisszük szükségtelen a testvérek figyelmét e közös munka nagy fontosságára külön felhívni. Mindenki tudja, hogy minő következményekkel jár egész társadalmi életünk az egyház tultengő hatalma, amelynek egyedüli orvoslása a szekularizáció. Hogy és minő eszközökkel cselekedik a szabadkőművesség e négy kérdésben: akarja a nagyváradi közös munka tanácskozás tárgyává tenni. Kívánatos tehát, hogy mentül több páholy legyen azon képviselve.«

De ez még nem teljes program. A kolozsvári »Unio«-sok leplezetlen csacsogás közben a kath. autonómiairól emlékeznek meg. A munkát, a »László király« kezdte, az »Unio« csak folytatja: »Kértük a Nagypáholyt, hogy kísérje figyelemmel az autonómia ügyét s hasson alkalmas módon és időben, hogy a kath. egyház vagyoni és szellemi önkormányzatának keretét s annak minden részletét törvény állapítsa meg és rendezze.«

Szóval folyik a vakondok munka; jó lesz figyelni rá, nehogy kárt tegyen a tavaszi vetésben.

UJDONSÁGOK.

* **Az orleánsi szűz szentté avatása.** Rómából jelenti egy távirat: A péter-templomban tegnap délben volt *Jean D'Arc* szenttéavatása. A bazilika tel volt diszítve. Az orleánsi püspök misézett. Az ünnepségen 13 kardinális, 60 francia és számos külföldi püspök, az alenconi herceg, a pápa hozzátartozói, 30.000 francia zarándok és sok ezer olasz hívő voltak jelen. A szent atya este az szent tiszteletére tartott hálaadó istentiszteleten részt vett.

* **Az új közkórház építése.** A létesítendő közkórház ügye végre abba a stádiumba jutott, hogy már az építkezés módzatairól tárgyalnak. Tegnap a megyei kórházi választmány Miskolczy Ferencz dr. alispán elnöke alatt ülést tartott. Az ülésen Balogh Elemér mutatta be a miniszteri leiratot, melyben a miniszter jóváhagyta a megyének a Diósi-féle telek megvásárlására vonatkozó határozatot. A miniszter leiratát a választmány tudomásul vette és a kórház felépítési programjának megállapítására tért át. Tekintettel azonban arra, hogy az építendő új kórház igen hosszú időfolyamatra készül és hogy annak minden tekintetben megfelelőnek kell lenni a mai kor kívánalmaival szemben, a bizottság elhatározta, hogy az építkezési program elkészítésére meghívják Jendrasiht Alfréd miniszteri tanácsost, aki a kórház telkénél már mint szakértő szerepelt is. Az ülés 1 órakor véget ért.

* **Megfellebbezett közgyűlési határozat.** Nagyvárad város legutóbbi közgyűlésén a Moskovits Farkas és társa cipőgyár részére adómentességet, kövezetvámentességet, olcsó villanyerőt stb. szavaztak meg az este 8 órakor még jelenlevő, leginkább városi tisztviselők. A közgyűlés ezen határozata ellen Meretz János borkereskedő felebbezést nyújtott be. Ebben kifogásolja, hogy csak póttárgyul, az utolsó percben vették fel a tárgyalandó ügyet s így arról a törvényhatóság tagjai nem tudtak róla. Rámutat, hogy a cipőgyár ma is nagy haszonnal dolgozik, az államtól 250,000 korona szubvenციót húz és gépeket kapott. A vállalatnál a Biharmegyei Takarékpénztár a társ s egy milliót fektetett be a vállalatba. Sérelmes a határozat Nagyvárad 500 cipész és cizmadia kisiparosára, akiket az így tullegelezett vállalat tönkre tesz Nagyváradnak sok minden létesítményre szüksége volna a pénz; a Moskovits gyárnak adott kedvezmény fedezné pl. a Körös köpartfal építési annuitását. Kéri a minisztert, hogy a közgyűlés határozatát oldja fel. — Már a közgyűlés alkalmával kifejezést adtunk azon nézetünknek, hogy különösen járt el a városi tanács ebben az ügyben, mikor a közgyűlést megelőző napon beadott kérelmét a Moskovits Farkas és Társa gyárnak, anélkül, hogy az állandó választmány, vagy a pénzügyi bizottság tárgyalta volna, póttól bevitték a má-napi közgyűlésre, holott máskor a hasonló kérelmeket sorban végig jártatják a bizottságok retortáin. Most azonban a szó igaz értelmében keresztül forsírozták a határozatot olyan időben, amikor a tisztviselőkön kívül alig 4—5 bizottsági tag volt már jelen a közgyűlésen.

* **Felebbezés az Apolló eladása ellen.** Nagyvárad város közgyűlése megbizta a városi tanácsot, hogy az Apolló épület eladása felepitése és ezzel kapcsolatosan a bérlet biztosítására tartson árlejtést, hogy ezek alapján a törvényhatóság megállapítsa, melyik módzat előnyösebb a városra nézve. A közgyűlés ezen határozata ellen dr. Weimann Jenő biz. tag. fellebbezést adott be, amely tulajdonképen csak azt kifogásolja, hogy Nagyvárad eladja az Apolló telkét. Kifejti, hogy egy ilyen fejlődő

városnak már a közeljövőben szüksége lehet telekre s akkor 3—4-szeres áron kell venni.

* **A Fekete Sas nagytermének megnyitása.** Az országos hírű Fekete Sas nagytermének megnyitására nagyban készülődik a rendezőség. A megnyitási ünnepély alkalmából egyáltalán nem lesz semmi dísz a teremben. A terem a maga eredeti díszítésében fog a megjelenők előtt tündökölni. Az estély sikere már most megállapítható, amennyiben a jegyek nagyrésze le van foglalva, illetve ki van váltva. A megnyitási ünnepélyre nemcsak Nagyvárad vagy Biharmegye, hanem az ország minden részéből bejelentették érkezésüket. A jegyek megváltása ügyében Glac Antal főispán a következő értesítést közlésére kért fel bennünket:

Felkérem mindazokat, kik a Fekete Sas palota f. évi május 8-án tartandó megnyitási ünnepélyére jegyeket jegyeztek, hogy jegyeiket hivatalos helyiségemben mielőbb váltásák ki, mert igen számosan vannak, kik még jegyekre várnak s az esetleg visszamaradott jegyeket kész örömmel veszik át.

Nagyvárad, 1909. április 20.

Glac Antal, főispán.

* **Szaporodnak a választók.** Az 1910. évi választók névjegyzékének összeállítását befejezték a kiküldött bizottságok. A választók száma az összeírás szerint, tetemesen emelkedett. Így az olasz kerületben bevettek 335 új választót s kihagytak 184 régi választót, a szaporodás tehát 151 választó. Az újvárosi választókerületben bevettek 332 új választót s kihagytak 150 régi választót, tehát 182 a szaporodás; a várad velece-váraljai választókerületben bevettek 213 új választót, kihagytak 111 régi választót, a szaporodás tehát 102. Mindhárom választókerületben bevettek 880 új választót s kihagytak 440 régi választót, tehát az 1910 évi választók száma összesen 435 szavazóval szaporodott.

* **A rendőrök kioktatása a dzsiu-dzsiu-ra.** Emilitettük, hogy *Wladimir* mester bemutatta a város vezetői, továbbá csendőrök és rendőrök előtt a japán módszer szerinti védekezési módokat, a támadások ellen. *Gerő* Armin főkapitány előterjesztést tett a városi tanácshoz, amelyken kifejti, hogy mennyire szükséges volna, miszerint a nagyváradai rendőrséget is megtanítaná *Wladimir* mester azokra a fogásokra, amelyeket bemutatott. Ez által a rendőrség fellépése adott esetben egészen más lenne, mint most. 50 fiatalabb rendőr megtanítását tartja szükségesnek. Kéri a városi tanácsot, hogy a pégy heti oktatással bizza meg *Wladimir* mestert s az ezért járó 1000 forint utalja ki.

* **Az egészségügyi bizottság ülése.** A közegészségügyi szakbizottság a város székháza bizottsági termében folyó évi április hó 20-án d. u. fél 5 órakor ülést tart, melyre a bizottsági tag urat meghívom. Nagyvárad, 1909. április hó 17. dr. *Konrad* Márk elnök.

* **A Munkás Ujság kauciója.** Nem régen emilitettük, hogy a Központi Takarékpénztár visszavonta a nagyváradai Munkás Ujság kaucióját. Ez valószínűleg azért történt, mert a lapban megjelent egyik támadó cikkért Schwarz Lajost 4 havi elzárásra és 500 korona pénzbüntetésre ítélte s a pénzbüntetés a kauciót terheli. A nagyváradai kir. ügyészség tegnap ártirt a városhoz, hogy Schwarz Lajos elhalt, tehát a jogerőssé vált fogházbüntetést nem lehet végrehajtani, az 500 korona pénzbüntetést azonban vonja le a város a lap kauciójából. Tehát most a pénzbüntetést a visszavont kaucióból fedezik, mert a kauciót csak hat hónap múlva lehet kiadni s mikor az inkriminált cikk megjelent, még nem lett visszavonva a kaució.

* **Báró Kaas Ivor betegsége.** A vasárnap a nagybeteg báró Kaas Ivor állapotában nem hozott javulást. Ellenkezőleg, a gyuladás tovább terjedt. A betegség, amennyiben szivgyöngeség nem következne el, mindazonáltal normális lefolyásnak ígérkezik. Kétly Károly egyetemi tanár és dr. Kövér kezelő orvos vasárnap kétszer látogatták meg a beteget. Ma délben konziliumot tartottak Kaas Ivor betegágynál. Az orvosok megállapították, hogy a jobb tüdőben megkezdődött a felszívódás és ezzel némi javulás állott be. A beteg állapota még mindig aggasztó.

* **Letört lilomszál.** *Katona* Erzsike, *Katona* Bálint Sebes-Körös társulati tisz. v. selő és *Tasnády* Róza igazgató-tanítónő 17 éves eánya meghalt. Még pajzán kacagással egy hónappal ezelőtt. A tanítónőképző harmadik osztályába járt. Kitűnő tanuló volt. Tanítónői igen szerették. S most kiterítve fekszik fehér koporsóban. Olyan az arca most is, mintha élne, csak az az üde rózsza bíbó tűnt le szépséges arcáról. A télen tornáztak a lányok és bementek utána az egyik fületlen terembe, kivolt hevülve a kis Erzsike, megfázott, köhögni kezdett. 20 nappal ezelőtt ágynak esett s tegnap délben szüleinek mélységes bánatára végzett vele a betegség. Temetése holnap délután lesz.

* **Nagyváradiak Rómában.** Mintegy két héttel ezelőtt indult Nagyváradról egy kis lelkes csapat Kiss Kolos Jenő prem. r. tanár ur vezetésével Rómába. A csapat tagjai voltak a nagyváradai főgymnasiumból Jancsó Sándor Jász Károly IV. és Csank Jenő, Pap Tihamér V. o. tanulók kikhez ugyancsak Váradról csatlakozott még dr. Pecsényászkly István ügyvédjelölt és Bakator József és Betuker Tivadar IV. é. teológusok. A kirándulók először Nápoly nevezetességét, mint a Múzeum Nacionalét, az Aquariumot és néhány főbb templomban, mint sz. Jarmarius, sz. Ferenc, sz. Klára templomait nézték meg. Majd kirándultak Pompejibe, hol a kiásott város meszerű emlékeit tanulmányozták, mint pl. Iris templomot, Vettiusok házát a Sirok utcáját a Múzeumot stb. Ezután zarándoklatuk tulajdonképeni céljához Róma városába értek. Itt első sorban a nagyobb templomokat nézték meg, mint sz. Péter, sz. Pál, szűz Mária nagyobb templomát a sz. lépcső és sok más templomot. Azonkívül a katakombákat a Borghése villát a Pincio hegyet, a Janikulust, a vatikáni szobor és kép-gyűjteményt, Rafael stanzáit, tixtini kápolnát tekintette meg az ifjuság. Utazásuk legkimagaslóbb pontja azonban a pápai kihallgatás volt. Csaknem könnyekig meghatotta az embert a magasztos pillanat, midőn a zarándokokat és az otthon maradtokat megáldotta Ő szentsége. A nevezetességek megligyelésében, tanulmányozásában nagy segítségére volt az ifjuságnak Kiss Kolos Jenő prem. r. tanár ur tanulságos felvilágosításaival és gondosságával.

* **Eljegyzés.** *Szepesi* László bányamérnök-hivatali pénztárnok, tart. hadnagy Rézbányáról, eljegyezte Nagyváradon özv. *Igaz* Jánosné kedves és nagyműveltségű leányát Ilonkát.

* **Hódolat a bakáknak.** A bécsiek minden alkalmat felhasználnak, hogy hódoljanak a felségnek. Megragadták a béke alkalmát is s Lueger polgármester vezetésével hódoló küldöttséget vezettek a felség elé. Ő felsége szívélyesen megköszönte a hódolatot és így szól: Komoly idők vonultak el felettünk. Azonban büszke meglégedéssel tölt el az a tudat, hogy a monarchia összes népeinek hazafias gondolkodása és a legjobb szelleműl áthatott hadseregem harckészsége biztos támaszt és annak lehetőségét nyújtotta nekem, hogy a békét fentarthassam. Mert még egy igazságos és elkerülhetetlen háború is nagyon sok áldozatot követel. Gazdagabb áldást hoz a népre a d. c. ő. é. gesen megőrzött béke. A bécsi dalos-

szövetség ezután hazafias dalokat énekelt, mire viharos, hosszantartó hoch-kiáltásokban törtek ki a körülbelül 75 000 főnyi tömegben a palota udvarán összegyülekezett bécsiak. Az impozáns hódoló felvonulás minden zavaró incidens nélkül ért véget.

* A német trónörökös Budapesten.

A Magyar tudósító jelenti: Vilmos német trónörökös, aki Károly román király hetvenedik születésnapja alkalmából Bukarestre utazik, tegnap délután egy óra negyven perckor a nyugati pályaudvaron Budapesten érkezett. A trónörökös a rendes bécsi gyorsvonattal jött, melyhez két udvari szalonkocsi volt csatolva. Miután a gyorsvonat a pályaudvaron berobogott, a trónörökös hadsegéde kíséretében kiszállt szalonkocsijából. Ludwig Gyula máv. elnökgazgató a trónörökös elé lépett, bemutatva magát, mire a trónörökös szívélyesen kezét fogva vele, felkérte, mutassa be a fogadására megjelenteknek, majd hosszan elbeszélgetett az elnök gazgatóval. Ludwig Gyula ezután az udvari váróterembe kísérte a trónörököst, ahol kíséretével megebédelt. Az ebéden tizennégy személyre volt terítve. Félhárom órakor Ludwig Gyula elnökgazgató jelentette a trónörökösnek, hogy a különvonat, amelyen utját folytatja Bukarest felé, indulásra készen áll, mire a trónörökös és kísérete elhagyta az udvari várótermet. A trónörökös szívélyes búcsút véve Ludwig Gyula elnökgazgatótól, valamint a fogadására megjelent többi uraktól, szalonkocsijába vonult, mire a különvonat két óra negyven perckor kirobogott a nyugati pályaudvarról. A trónörökösön szürke polgári utiruha volt, míg a kíséretében levő tábornokok egyenruhában voltak. Vilmos trónörökös Orsován át utazik Romániába. Az első hivatalos fogadása a román határátlomáson Verciorován lesz.

* **Leégett nyaraló.** Tegnap délelőtt a vasuti pályaudvar közelében a tűz teljesen elhamvasztotta Szokoly Tamás nyaralóját. A tűz a nagy szélben rohamosan terjedt úgy, hogy mire észrevették már a tető teljesen lángokban állott. A tűz oltására a nagyváradi-olaszi-i tűzoltó különítmény vonult ki, azonban vízhiányában a tüzet nem tudták eloltani.

x **A »Kéményseprő.«** Inteligens közönségünket bizonyára érdekelni fogja, hogy Waltz György néhai Szmeccsányi Pál püspök ur volt konyhafőnöke Budapesten megvette az országosan ismert »Kéményseprő« vendéglőt. Az Aréna-ut és Szondy-utca sarkán levő vendéglő bizonyára rövid idő alatt kedvelt találkozó helye lesz a Budapestre felutazó Nagyváradiaknak is, mert Waltz György szakértelme, kedves és figyelmes modora révén Nagyváradon is kedveltségre tett szert.

x **Érdekes látványosság.** A nagyváradi közönségnek ritka műélvezetben van része. A népszerű szállodás és vendéglős az »Európa« szálloda tulajdonosa: Fülöp István, előkelő üzleti összeköttetései révén, a legjobb mozi előadásokkal szórakoztatja közönségét, még pedig belépődíj nélkül. Konyhája, saját termésű borai, kőbányai frissen csapolt söre olyan előnyösen ismertek, hogy azt dicsérni is felesleges. A mozi előadások kedvező időben a kertben tartanak meg.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Kedd: Bolond.
Szerda: Tatárjárás, (Pápay Lajos fellépte.)
Csütörtök: Bolond.
Péntek: Boccaccio.
Szombat: Izrael (Beregi Sándor bucsufellépte.)
Vasárnap délután: Hivatalnok urak, este: Elvált asszony.

Mándoky Béla jubileuma.

Régi dal, régi dal, régi dicsőségről...
Idős emberek, a kik Mándoky Bélát ezelőtt 25—30 évvel látták, elragadtatással beszélnek az akkori színészetről. Akikben több volt az idealizmus, több volt a lelkesedés, több volt a magyar lélek, több volt a fiatalság. Mándoky Béla tegnapi jubilaris fellépése azt igazolja, hogy miadéz valóban így volt. Ötven éve hatalmas lelkesedés, a magyar művészet iránti szeretetet vitte a színpadra s ötven év multával ugyanazzal az ifjusági tüzzel tud áldozni a muzsáknak. Az ő ünneplése hódolat a magyar művészetnek. A jelenben sem feledjük a multat, jól tudva, hogy a mivé fejlődött a magyar színészet, annak alapjait ötven évvel ezelőtt a Mándoky Bélák kezdték lerakni. S hogy milyen jó építőmesterek voltak, azt tegnap megmutatta Mándoky: ötven év sem törte meg őket s ma is mesterek, még pedig a javából. Mesterei az igazi, a komoly művészetnek.

A függöny mögött.

Mándoky ünneplése tulajdonképen az előadás előtt a függönyök mögött vette kezdetét. Két tábora volt az ünneplőknek. Az egyik Nagyvárad közönségének vezető férfiakból s a másik a színtársulat tagjaiból állott.

Ott láttuk a színpadon Glac Antal főispán, Rimler Károly polgármestert, Hoványi Géza dr. t, Mezey Mihályt, Nagy Márton, Köszeghy Józsefet, Várady Zsigmondot, stb. stb. Az egybegyűltek közé Erdélyi Miklós színigazgató vezette fel az ünneplést, akit legelsőnek Rimler Károly üdvözölt legelsőnek igen meleg szavakkal. A polgármester Nagyvárad város műpártoló közönsége nevében üdvözölte az ünneplést s nagy ezüstkoszorút nyújtott át neki. Hoványi Géza dr. a színtársulat bizottság nevében emlékezett meg Mándoky érdemeiről s a bizottság nevében ő is ezüstkoszorút nyújtott át. Végül Krasznay Andor a társulat nevében hatalmas babérokot adott át az ünneplőnek. Mándoky könnyekig meghatva köszönte meg az ünneplést s elragadtatással emlékezett vissza a Nagyváradon töltött idejére, majd ismételtén megköszönte az ünneplést.

Az előadás.

Folytonos ünneplés közponja volt Mándoky Béla a közönség részéről. Két egyfelvonásosban lépett fel: Robin orvosban játszotta Garrick Dávidot, a miniszter előszobájában pedig Knabe Farkas Jeremiást. Mind a két darab, de kivált az első, némileg idejét multa már. Ha mai színészek próbálnák eljátszani, körülbelül megbuknának velük. Hanem a Mándoky régies művésze pompásan érvényesült mind a két darabban s a modern közönség számára teljesen élvezhetővé tudta tenni mind a kettőt. Az elsőben a darab vége, a tettett részegség volt igen sikerült. Knabe szerepe pedig elejétől végig fogva tartotta a közönség szívét. Az öreg irnok jóságos, becsületes egyszerűségét, apró zsörtölődéseit, majd boldogságát megkapóan tudta a jubilaris művész színre vinni. Kitűnő maszkja csak fokozta a hatást. A közönség nem is fukarkodott a tapsokkal, kihívásokkal s mindkét darab végén lelkesen ünneplte a művészetében ma is ifjú veteránt. Részük volt a sikerben társainak, Szarvasinak, Bereginék, Gózonak. Hevesi Mariska szintelenül játszott egy különben nem hálátlan szerepet. A két egyfelvonásos »Mándoky«-darab közt Marton Manó Nyílt pályáját adták.

Bankett.

Előadás után bankett volt, melyen Mándoky Béla tiszteletére számosan megjelentek közéletünk kiválóságai közül, mint Glac Antal

főispán, Rimler Károly polgármester, dr. Hoványi Géza, a színtársulat bizottság elnöke, Mezey Mihály és még számosan s a színtársulat tagjai teljes számban. A jubilaris művész a banketten is állandó ünneplés központja volt; természetesen, hogy szellemes pohárköszöntőkben sem volt hiány.

Három Csöppség egyszerre. Nagyképűsködés kifogásolta Erdélyinek azt az ötletét, hogy ha már két énekesnő pályázott a naiva babérokra, hát hadj versenyezzenek együtt a naivával. Az ötlet igen jól bevált: vasárnap zsutolt ház nézte végig a Csöppség előadását s mind a három Csöppség kapott tapsot bőségesen a maga felvonásában. A mennyiben pedig versenyt csináltak az éppen nem ilyen célzatu próbálkozásból, hát megihatjuk, hogy mind a három versenyző meg lehet elégedve az eredménnyel. Hevesi Gusztis is, mert csak ő maradt a legjobb Csöppség, a mi olyan jó naivánál természetes is. Meg lehet elégedve Batizfalvi Elza is, meg Diósi Nusi is, mert annyira megközelítették H vesit, a mennyire csak idegen szerepkör nehézségei közt lehetséges volt. Kettejük közt az elsőszéket mégis Batizfalvi Elza vitte el, a ki jobban tudta temperamentumát szerepének megfelelően mérsékélni. Szóval a sorrend ez: Gusztis, Elza, Nusi. A közönségnek tetszett a próbálkozás, tetszett a háboru, az igazgató mosolyogva nézte mindennap a telt házat — hanem az bizonyos, hogy a Csöppséget ma már a közönség kívülről tudja, jó egy pár évig tyukért, kalácsért sem nézné meg.

Igazságszolgáltatás.

Felmentett rabló.

Tegnap vette kezdetét egy új esküdszéki ciklus, melyen B. Gyulai Pál szerepelt, mint vádlott, ki folyó év február 3-án kirabolta Foka Vasalót. Az illető sértett 134 koronát vitt fel a belényesi takarékpénztárnál s azon szénát akart vásárolni. Amint hazafelé Mézesre ment az országúton a vádlott megtámadta s egy kapával leütötte s kirabolta.

Sulyók Géza az elnök, Vattay József pedig, mint védő szerepelt. A védelmet Lázár Aurél szolgáltatta. A vádlott részben beismerte tettét, azt azonban tagadja, hogy utánna lesekkedett volna a sértettnek s nem rablási szándékkal ütötte fejbe, hanem ugymond, az uton össze szólalkoztak s így történt a verekedés. A hiányzó összegről mit sem tud. A sértett, ki kiheverte a kapott ütést a vádlottal szemben bizonyítja, hogy a pénzt a vádlott elrabolta tőle. Hét óra előtt vonultak vissza az esküdtek s a vádlottat nem bűnösnek mondták ki, mire a törvényszék felmentette őt.

§ **Itélet a Pártos ügyben.** Vasárnap reggel a tárgyalást folytatták. A bíróság megállapította a kérdéseket, melyek közül az egyik a szándékos emberölésre, a másik halált okozó súlyos testi sértésre irányul, míg a mellékkérdések az erős felindulásra és Pártos öntudatos cselekedetére vonatkoznak. Ezután dr. Udvarhelyi Dezső vádbeszéde következett, mely 2 óra hosszáig tartott. Beszédében kiemelte, hogy nem az érzelmi momentumokat kell nézni, hanem igazságot kell szolgáltatni s azt állítja, hogy Pártos állapota most sem zárja ki az öntudatoságot az esetenél kevésbé. Kéri az esküdreket, mondják ki Pártost erős felindulásban elkövetett szándékos emberölésben bűnösnek. Utána zágoni Bodolla Ferencz védő magasröptű beszédében vázolja a két fiatal ember végzetét. Pártos 22 éves korában már mérnök volt, mindig jeles szigorlati kitüntetésekkel eredményeztek, ambiciózus és munkaszerető, míg Giacomuzzi tartalékos tiszt és vagyonos magánzó. Szerinte áldozat mindkettő, az egyik meghalt, a másik vergődik. A lövés dulakodás közben történt, szándék nélkül, miért kéri védelmét felmenteni. A közönség a beszéd ha-

tása alatt hosszasan éljenez. A vizionválasz és az elnöki rezümé utána az esküdtszék vissza-vanult. Délután 3 órakor hirdették ki az esküdtszék verdiktét, mely szerint Pártos gondatlansághoz elkövetett emberölés vétségében bűnös; a törvénytörés a verdikt alapján tekintetbe véve a 92. §t, Pártos egy hónapi fegyházra ítélte, amelyet azonban kitöltöttnek vett. A közönség az elnököt zajosan megéljenezte.

TÁVIRATOK.

Vilmos német császár balesete.

Bécs, április 19. A Schottenringben a tőzsde közelében nyomtatott cédulákat árusítanak Corriere Israelitica címmel, melyek a következő pótlai táviratot közlik: Kurka Antal hajóorvos, Vinbarski fregatt-orvos és dr. Koll L. Korfuba utaztak, hogy Vilmos császáron műtetet hajtsanak végre. Vilmos császár lenyelte egy hálnak a szálkáját, mely a tápcsatornán át a tüdőbe jutott. A szálka nagy fájdalmakat és igen erős köhögési ingert okoz. Az orvosok Röntgen-sugarakkal vizsgálják a beteget, hogy a szálka pontos helyét megállapítsák, mert a gégetükörrel a szálkát nem tudták fölfedezni. A császár környezete nagyon aggódik. A császárnak éterbefecskendezéseket adnak, hogy a fájdalmakat csillapítsák. Ez a hír a tőzsdén is elterjedt, de nem talált hitelre. Azt hiszik, hogy az egész hír csak manőver. Korfuból közvetlenül eddig semmiféle híradás sem érkezett.

Ujabb gyilkosság Szatmárnémetiben.

Szatmárnémeti, április 19. Tegnap éjjel itt újabb gyilkosság történt. Balogh Sándor dúsgazdag birtokos aki fiával örökös pereskedésben élt egy birtok eladás miatt, tegnap éjjel az istállóba ment, hogy a lovakat megittassa. Ez alatt András nevű fia rálesett és hurkot dobott atyja nyakára. A fiu a hurok segítségével megfojtotta atyját, kinek testét az istállóba vonszolta és ott felakasztotta. A gyilkos fiut a csendőrség letartóztatta. A fiu bevallotta tettét, sőt azt mondta, hogy az egész családot ki akarta irtani.

KÖZGAZDASÁGI.

A gabonatőzsde határidői

— Délután 4 órakor. —

Budapest, április 15

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	—	10.38
Rozs okt.	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt.	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.69

Ertéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, április 15

Osztrák hitelrészvény	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	748.—
Leszámitoló bank	—	743.75

Rimamurányi	—	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	—	692.25
Közúti vasut	—	552.—
Városi villamos vasut	—	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1909. április 1

Magyar arany járadék 4 szaz.	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 szaz.	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	82.75
Magyar földterherment. kötvény 4. sz.	—	240.—
Horvát-szlavon földterherment. kötvény	—	95.50
Osztrák járadék papírban	—	186.—
Osztrák járadék ezüstben	—	145.—
Osztrák járadék aranyban	—	97.25
Osztrák korona járadék	—	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	—	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	—	197.50

REGÉNYCSARNOK.

FALUSI TÖRTÉNET.

VIG REGÉNY.

Irtá: **Fecsegő Béla.**

(Folytatás.)

30

Ha valaki kövér, orvosi gyógykezeléssel soványítja. Ünnepey Parasz Emánuelnek sem árt megpiócáztatni a kövér bugyellárst. Jókorá érvágást megbir es nem áll be a vérmegénység állapota.

A kik szerették, megmosolyogták, az ellenlábask titokban örültek. Némelyek előre kacagták okvetlenül bekövetkező elszegényedéseket.

— Nyelveden már elértem a dicsőségem csúcát. Itt tespednem bün lenne. Érzem, magasabbra hívott a sors. Azt mondja a hugom frau von Speaktl, hogy minden francia katoná bornyujában hordja a marsal botot, ki tudja? az öröög örökke ébren van . . .

— Jól teszi urambátyám, miért kimélné magától a pénzt? Ha azután jól megy dolga, ne felejtkezék meg rólam.

— Semmit se félj szép öcém, még engem látsz. Emiékttáblával jegyzitek meg azt a házat, melyben születtem és éltem . . .

A plébános, kinek nemcsak méheiről, kitűnő almáiról terjedt messze vidékre jó híre, ezt jegyezte meg:

— A nagyravágyás olyan, mint az a vendég, ki az éjféli órákban ver föl első almáinkból. Nem sokat vizsgáljuk kicsoda? sietünk kényelmet szerezni számára, azután magunk is elalszunk. A vendég korábban ébred, félálmosan kezdjük halgítani pajzán éceit, végre hozzászokunk, ő ébreszt, ő kíván jó éjszakát s róla álmodunk. A ki szivesen látja az éjfeli vendéget, annál addig marad, míg harag nem űzi el . . . Ilyen késői vendég szegény Móninál a nagyravágyás, mely kis adagban benne élt. Egy darabig csak tekintélyét akarta megőrizni, ez a boldog korszak, később hódítani is akart, uti figura docet, ez a boldogtalan korszak. Haza jön még, csak nála is otthon maradjanak.

Stanci néni és Móni bácsi köcsöses bucsuzása érzékeny jelenetnek nyújtott alkalmat . . .

— Kedves öregem! vigyázz magadra, vidd el a kisebbik homeopatikát. Idegen helyen azonnal köhögsz, tarts kéznél már a vasuton aconitumot és belladonnát. Vigyázz jól szívem, különösen cugba ne űlj. Valami nagyon rossz előérzett diktál szívemnek szomorú aggodalmakat. Talán utójára látjuk egymást . . .

Hol van a régi Stanci néni? — kérdezte úgy titokban feleségétől — a rektor, hol van az egykori bajszos asszony? Mi okozza ezt az ellágyulást? Ahispánál keményebb leckéket osztogató, táblabírónak beváló urnő; pityereg,

akár csak egy matra gyermek. Két hétre szakadnak el egymástól, mert ekkor ő is Budapestre utazik Nincsen oka sirni, ha csak saját levetkőzött egyéniségét nem siratja. Még pár hónapja nyelve szaporán pergett, tokka sem érte volna utól. Ma a régi tekintetes asszony ki van cserélve. Halgat és sir, vagy ha szól, patasz beszédet folytat . . . Nem perel többé a tükörrrel, de annál többet lelkü-méretével. Miért avatkoznak ők ebbe a beteges vállalkozásba: herceg t keresni, vagy a szinpadí királynéság koronáját?

Mit mondanak róuk józan eszű emberek? . . .

Elég becsületes és régi a családok s ha a mint tudja, előkelő ug, nem szabad egyik tagjának szinpadra lépni. Igen — veté ellen valami agyában, de most ezeknek áll a világ, királyok omlanak lábaikhoz, hercegek osztják meg hermelin köpezyüket, grófok, bárók koronájukat. Htt az ő huga miért ne lehetne az, sokkal inkább, mint má-, ha egyéb okból nem, hogy az ő huga . . . Es megtörténhet minden, ő bizony nem átkortolja magát senkivel. Utjába nem áll, de nem is tanácsol.

Azért zokog az elváás percében, meg-siratja azt a bizonytalanságot, mit a jövő rejs a a miről nem tudja a fátyolt félrelebbenteni. Egy részről ilyen természetűek könnyei, más-részről ünnepélyes könnyek, a minőt sirunk ke-resztelőnél, bérnálások, konfirmációknál és esküvőknél. Sirunk, mikor érkezik, sirunk, mikor távozik valaki . . . Ilyen könnyek az élet fűszereinek pótszerel, sáfrány, majoránna, el lehet hagyni, de ha el nem hagyjuk sem árt.

Móni bácsit az ünnepélyes könnyek nem hatották meg teljes mértékben. Ha a nő sir, a férfi erős szívet mutasson. Régi módra pergett volna csak Stanci néni, azonnal martir könnyeit hullatja Móni bácsi, de így bátorságával tüntetett. Nem bizonyos, hogy megállja elég erővel, de a jelenlevők kedvéért uralkodott a végső határkőig.

(Folyt. köv.)

A magyar nyelvészet története

Dr. VÖRKSŐS GYULA

ANGIQUARIUM
Rákóczi-út 10.
NAGYVÁRAD.
BENKŐ
Mindenféle
könyvet
„olcsón”
ad és vesz.

NYILTTÉR.

Köszönetnyilvánítás.

Mindazok, akik mélyeséges fájdalmunkat szives részvétükkel enyhíteni törekedtek, ez uton mondunk hálás köszönetet:

Számborovszky Rezső
és gyermekei.

Alapított 1890.
 C. P. a legelőkelőbb mellfűző gyár Párisban. Egyedüli képviselője Magyarországon
Rosenzweig Róza
 Nagyvárad, — Telefon 632. — Rákóczi-ut 3

Hant Frigyes
 üveg- és porcellán kereskedése Nagyvárad,
 Kossuth-utca, ————— Mezey-ház.
 Telefon szám: 474.

Preis R.
 Paplan, madrac, szalmaszakok, paplanlepedő, párnahuzat toll állandóan kapható az ágynemű raktárban
 ————— Kossuth-utca 12. —————

Menyasszonyi keleggyét Vásznat és Fehérneműt csakis
Strohmayer Pál
 cégtől vegyünk!
 Raktár: Nagyvárad, Szent László-tér 1. szám a kishíd mellett.
 Telefon 166. ————— Telefon 166

Alkali vásárunk felülmul minden versenyt.
 Divat selymek 75 krtól.
 Női divat szövetek 46, 63, 82 kr.
 Mosó barketek 22, 28, 33, 40 kr.
 Mosó borduros delin 24, 26, 28 kr.
 Raktárunk egyéb készlete dec. 31-ig tetemesen le van szállítva.
 KLEIN TESTVÉREK divatruháza, Zöldfa-ut elején.

GRÜN EMANUEL
 könyvkötő
 műhelyét május 1-én áthelyezi a Zöldfa-utcába, özv. Kurländerné házába.

FORMENTHOL
 Kéz- és lábizzadás ellen
 a legjobb szer
 Hüsit! ————— Szagtalanít!
 Ara 80 fillér.
 Kapható az »ARANYAS« gyógyszertárban Nagyvárad, Szent László-tér.

Üvegfestészet, edzési műterem, üvegcsiszolda és tükörgyártó telep.
Neumann Károly
 Nagyvárad, Teleki-u. 1.
 a Kereskedelmi és Iparkamara palotájában.
 Művészies kivitelű templomablakok tervezése és készítése, üvegedzés, arannyal és ezüsttel is.
 Diszítvegezés, címerfestészet.
 Üvegcsiszolás, rézfoglalatok, modern kirakat és kávéházi berendezések.
 Tükörborítások, pecsétes régi tükrök újraöntése.
 Árjegyzék, tervrajzok díjmentesen.

1627—1909. sz.
Árverési hirdetmény.
 Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának f. évi április hó 8 án tartott közgyűlésében 315—4582, 337—4229, és 448—4421. kgy. szám alatt hozott határozatai alapján az üresedésbe jött árvaszéki ülnöki, elnökhelyettesi, az újvárosi kerületi tisztiorvosi, a II-od rendőralkapitányi és egy irnoki állás, illetőleg ezek betöltése folytán esetleg üresedésbe jövő egyéb állásoknak betöltése céljából pályázatot hirdetek.
 A betöltendő állások és pedig:
 1. Az árvaszéki ülnöki-elnökhelyettesi állás évi 4200 korona fizetés és 800 korona lakpénz.
 2. A kerületi tisztii orvosi állás évi 2600 korona fizetés és 600 korona lakpénz.
 3. A II-od alkapitányi állás évi 2600 korona fizetés és 600 korona lakpénz és
 4. Az irnoki állás évi 1400 korona fizetés, 500 korona lakbérilletményel és nyugdíjjogosultsággal van egybekötve.
 Ezek az állások, valamint az ezek betöltése folytán esetleg megüresedő egyéb állások a folyó évi május hó 13-ik napján megtartandó rendes havi közgyűlésen választás utján fognak betölteni.
 Az 1883. évi I. t.-c értelmében a szabályszerűen felszerelt pályázati kérvények méltóságos Glac Antal főispán urhoz, mint a kijelölt választmány elnökéhez cím-zve, a polgármesteri hivatalhoz (városház I. em. 4. sz.) a folyó évi május hó 8 ik napjának d. u. 5 órájáig annál is inkább benyújtandók, mivel a később beadott vagy nem kellően felszerelt pályázati kérvények figyelembe nem vétetnek.
 Nagyvárad, 1909. április hó 15-én.
Rimler Károly,
 polgármester.

Házi kenyér!
A legjobb házikenyér
 fehér, félféher és barna, továbbá tiszta rozskenyér ma a
legolcsóbb
 :: árban kapható ::
KERT-UTCA 6. SZ.
 SCHÖN LIPÓT péküzletében.
 1 kiló kitünő házikenyér 15 kr.
 !! Minden kenyér házhoz szállítatik. !!
Házi kenyér!

UJ! UJ! UJ!
SPRINGER és JANOWSKY
 mindennemű diszitő és butorra való :: paszományok készítői ::
Fővárosi ízlés! Olcsó árak!
Modern munka!
 !! Költségvetések díjtalanul! !!
 Nagyvárad, Teleky-utca 11. sz.

A Biharmegyei Takarékpénztár
 zálogháza
május hó 5-én árverést tart.
 Kéretnek a felek zálogjegyek rendezésére.

Bartos H. és Tsa
 Rákóczi-ut.
A tulajdonos halála miatt az összes árúk potomon lesznek elárusítva.
!! Berendezés eladó !!
 Helyiség szerződéssel együtt azonnal kiadó.

ORGONA HANGOK
 legterjedelmesebb ima- ének-könyv 910 énekekkel. Minden alkalomra kiváló szép éneket tartalmaz. Ára díszes kötésekben aranymetszéssel 3—4—5 kor. Égi orgonavirágok 554 énekekkel 2.40. Megrendelhető MOLNÁR JÓZSEF kántornál
 KUN-SZENT-MIKLÓSON.

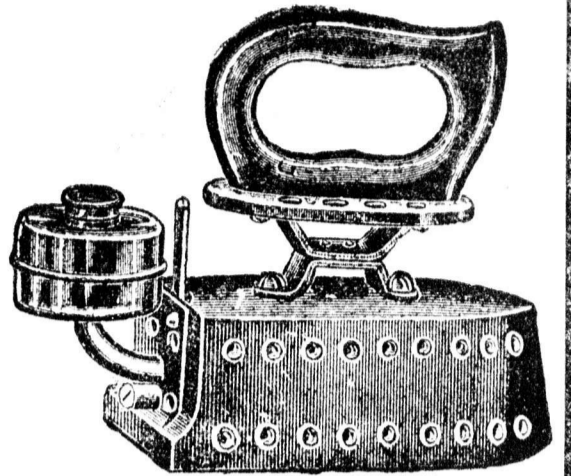
Két jö házból való fiu tanulónak fizetéssel felvétetik
 a Szent László nyomdában.

Tarsoly és Risztó

különlegességek vaskereskedésében
Nagyvárad, Rákóczi-út. Telefon: 390.

Szőnyeg porolókefék
Önműködő porszívógépek
Parket-fényező kefék
Parket-tisztító acélforgács
Spiritus vasalók. Gyors-
ferralók nagy választékban

Egy szép ujonnan épített villa

eladó.

Értekezni lehet a

Belvárosi Takarékp.-nál (Rákóczi-út.)

MAGYAR BANK

részvénytársaság NAGYVÁRADON Fekete-Sas palota.

Üzletfeleink érdekében egy nagyobb fővárosi jelzálogbankkal állandó összeköttetésbe lépve, abban a helyzetben vagyunk, hogy

nagyváradai házakra,

továbbá Biharmegyében levő földbirtokokra kedvező feltételek mellett

10, 20, 25, 40 vagy 50 éves

törlesztéses kölcsönöket adhatunk.

Már bekebelezett 6 százalékos vagy ezt meghaló kamatozó su kölcsönöket

olcsóbb kamatu

törlesztéses kölcsönre bélyeg- és illetékmentesen átválttatunk.

Mindennemű felvilágosítással intézetünk jelzálog osztálya készségesen szolgál.

BARTA IMRE

SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ

NAGYVÁRAD, Szilágyi Dezső-u. 29.

ELVÁLLAL: Szobafestést, mázolást, tapétázást és minden e szakmába vágó munkát olyan árban, melyért senki el nem készíti.

KITÜNŐ AJÁNLATOK!!

ALAPITTATOTT 1895-BEN.

DEO ADIUVANTE!

ALAPITTATOTT 1895 BEN.

Imrek Károly

épület- és műbutor asztalos
Nagyvárad, Szaniszló-u 46.

Tisztelettel értesitem igen tisztelt megrendelőimet valamint Nagyvárad és Biharvármegye igen tisztelt közönségét, hogy a szakmamba vágó mindennemű

épület- és műbutor munkákat

készítés végett elvállalok, azokat a legnagyobb gonddal és izléssel a mai kor igényeinek megfelelőleg tetszésre készítek bármely színben és mintára előnyös áráért. Nemkülönböztetve mindenféle butorokat átalakítok, javítok, fényezést és mattolást szakszerűen eszközölök. Továbbá zárdák, intézetek, iskolák, egyesületek, gazdaságok helyiségeinek felszerelését, azoknak gondosan való jókarban tartását illetve javítását jutányos áráért vállalom fel. Magamat, valamint cégemet a nagyérdemű közönség becses pártfogásába ajánlva, minél gyakoribb megbízásaiért esedezve vagyok kiváló tisztelettel **IMREK KÁROLY.**

Lakás és műhely Szaniszló-
utca 46 szám. — Jó fiúk
tanulónak felvételnek

Helyi és vidéki meghívására
azonnal megjelenek